Erfgoedvereniging Heemschut
Commissie Amsterdam
Korenmetershuis
Nieuwezijds Kolk 28
1012 PV AMSTERDAM
amsterdam@heemschut.nl

Monumenten en Archeologie, mevrouw A.L.M. Onclin
ariadne.onclin@amsterdam.nl

Amsterdam, 21 juli 2025
Betreft: **zienswijze op het voornemen tot aanwijzing van de woonblokken 1, 2 en 5 aan de Tugelaweg als gemeentelijk monument**

Geachte mevrouw Onclin,

Heemschut en het Cuypersgenootschap onderschrijven en ondersteunen van harte zowel het uitgebreide onderzoek, de beschrijving en waardering van Monumenten en Archeologie als de gedegen analyse en het positieve advies van de Commissie Omgevingskwaliteit.
Graag brengen we nog twee zaken onder de aandacht.

Na lang wikken en wegen heeft Ymere op 15 april 2025 ons eindelijk meegedeeld het lagere, kort na de oorlog herbouwde, gedeelte van blok 1 in de Spitskopstraat te willen slopen ten behoeve van nieuwe en meer woningen. Waar precies de scheiding tussen bestaand en nieuw zal komen was nog niet duidelijk, maar duidelijk is wel dat daarmee een tastbaar en uniek deel van de bewogen geschiedenis van het complex verloren zal gaan. Zowel Monumenten en Archeologie als de Commissie Omgevingskwaliteit wijzen nadrukkelijk op de waarde van dit deel van het complex.
Voor (gedeeltelijke) sloop is geen technische noodzaak, het gehele blok 1 kan op dezelfde zorgvuldige wijze als bij blok 2 is gebeurd worden gerenoveerd. Dat komt ook de architectonisch/stedenbouwkundige samenhang ten goede.

Gedurende de bezetting werd het Bouwfonds van Handwerkers Vriendenkring aangemerkt als Joodse stichting, die onder beheer gesteld en uiteindelijk geliquideerd diende te worden. Hoewel het gemeentebestuur er niet op zat te wachten om de woningen van HWV over te nemen, gebeurde dat toch – bij akte van overdracht op 7 september 1942 –; anders hadden particuliere huiseigenaren (speculanten, oorlogswinstmakers) zich waarschijnlijk van dit bezit meester gemaakt, nu bleven de ruim 700 woningen, waarvan het overgrote deel in de Transvaalbuurt, behouden voor de sociale sector. De gemeente nam de bezittingen en de schulden over, en de woningen kwamen in beheer en onderhoud bij de Gemeentelijke Woningdienst. Sinds 1965 Gemeentelijk Woningbedrijf dat later werd verzelfstandigd als Woningbedrijf Amsterdam en zich na fusie ontwikkelde tot woningcorporatie Ymere, de huidige eigenaar. Na de oorlog werd voor het Bouwfonds HWV geen rechtsherstel aangevraagd en bleef de gemeente zonder enige compensatie o.i.d. eigenaar van dit voormalige particulier bezit. (zie H. Piersma en J. Kemperman, *Openstaande rekeningen. De gemeente Amsterdam en de gevolgen van roof en rechtsherstel, 1940-1950*, Amsterdam 2015, p. 100-105)
Ook deze overdracht behoort tot de tragische geschiedenis van het complex. Het schept de morele verplichting om behoedzaam om te gaan met deze erfenis en het complex zorgvuldig, zonder ingrijpende en onnodige sloop-nieuwbouw, te renoveren.

Met vriendelijke groeten,
namens de commissie Amsterdam van Heemschut, namens het Cuypersgenootschap,

Norman Vervat (voorzitter) Vladimir Stissi (voorzitter)